

L'arribada del sonor a Mallorca (i II)

Miquel Sbert

A les primeres pel·lícules que arriben, impressionades en anglès, per tal de no cansar el públic, se'ls posa una adaptació musical deixant just algunes paraules, renous, cançons i efectes sonors. També se sincronitzen algunes cintes mudes, anunciades després com a sonores.

“Por primera vez hemos visto una película totalmente hablada y ha sido una revista a base de bailables y cantables. Otras cintas hemos visto esta temporada como *El Angel Pecador*, pero el diálogo había sido suprimido en la mayor parte para hacer comprensible el argumento sin aburrir al público” (El Dia, 27/4/1930).

El mateix any, pel mes de setembre, ja s'anuncia, al mateix Modern, “el verdadero cine sonoro, sin disco de gramófono”. Havia estat instal·lat pel distribuïdor local Gaumont de Sant Domingo, 32. *The Broadway Melody*, per Anita Page, *El Pagano de Tahití*, amb Ramon Novarro i *Showboat*, primitiva versió de *Magnolia*, per Laura Laplante foren algunes altres de les primeres cintes sonores que es projectaren.

Els primers locals de categoria que posen el sonor han d'instal·lar els dos sistemes: “Además de los dos aparatos sonoros de disco, dispone de un aparato de banda marca Victoria” (Principal de Palma).

“El teatro (d'Inca) hace gestiones con una casa de Barcelona para proyectar películas sonoras por banda, o sea sin disco. Estas mejoras colocarán a Inca a la altura de los mejores locales de la isla.”

La Canción del Día és la primera pel·lícula espanyola sonora i és produïda per l'anglès Samuelson. *El Cantor del Jazz*, la primera sonora americana, és estrenada al Principal el Març de 1930, muda, amb l'orquestrina Mallorca amb una partitura adequada.

L'expansió del sonor a les Balears és

lenta, primer perquè la sincronització és difícil, i després per les despeses que implica la seva instal·lació. “La empresa del cine de Calvià se ha gastado 18.000 pesetas en el aparato proyector de películas parlantes.” Es pot llogar, com amb el cinema mut, l'aparell per tot l'any. El distribuïdor Alomar oferia muntar el sonor per funcions esporàdiques.

El cinema 17 de Gener de Ciutadella no desaprofita l'ocasió de la instal·lació del sonor a 1931 per demanar silenci: “Durante la proyección de

películas sonoras se suplica silencio pues de esta forma no perderán ningún detalle.”

Al principi, Hollywood ofereix versions interpretades per actors de parla espanyola de les seves pel·lícules originals en anglès, però són d'inferior qualitat i cares. Després de les cintes en versió original subtítulada s'implanta el sistema del doblatge (“por dobles en español”): “*La Dama de Shangai*, de Paramount es hablada y cantada en español por el nuevo procedimiento por dobles.” ❖

Spencer Tracy: No en té molta, de carn, però la que té és de primera.
Pat and Mike (1952) de **George Cukor**